

درس نهم

خورشیدپنهان

غیبت صغری:

- پس از ولادت حضرت مهدی (عج) در سال ۲۵۵ هجری و در سامرا ← امام حسن عسگری (علیه السلام) ایشان را از دست حاکمان عباسی که قصد قتل وی را داشتند حفظ نمود ← ایشان را به یاران نزدیک و مورد اعتماد نشان می‌داد و به‌عنوان امام بعدی معرفی می‌کرد.

- در سال ۲۶۰ هجری و با شهادت امام حسن عسگری (علیه السلام)، امامت حضرت مهدی (عج) آغاز شد.

- امام تا سال ۳۲۹ غیبت صغری داشت ← از طریق ۴ نائب خود با مردم در ارتباط بود (نواب اربعه یا خاص) ← ۶ روز قبل از گذشت آخرین نایب امام در نامه‌ای از غیبت کبری خبر دادند.

علت غیبت:

(۱) قدر ناشناسی و ناسپاسی مردم } به دلیل باقی‌ماندن همین دو شرط + عدم آمادگی مردم برای ظهور ← غیبت ادامه پیدا کرده است.

(۲) در خطر بودن جان آن حضرت } - غیبت آنقدر ادامه پیدا می‌کند که همه‌ی جامعه‌ی جهانی شایستگی درک ظهور و بهره‌مندی کامل از وجود آخرین حجّت الهی را پیدا کنند ← آن زمان بشریت تحقق وعده‌ها در مورد حکومت صالحان و برپایی عدالت جهانی را خواهد دید.

• پیامبر (صلی الله علیه و آله): «خداوند زمین را پر از قسط و عدل خواهد کرد بعد از این که پر از ظلم و جور شده باشد.»

• امام علی (علیه السلام): «زمین از حجّت خدا (امام) خالی نمی‌ماند، اما خداوند به علت ستم‌گری انسان‌ها و زیاده‌روی‌شان در گناه آنان را از وجود حجّت در میان‌شان بی‌بهره می‌سازد.»

• امام باقر (علیه السلام): «قضای حتمی خداوند است که اگر به بنده‌ی خود نعمتی دهد آن را از او نمی‌گیرد، مگر آن که گناهی انجام دهد که

شایستگی دانستن آن نعمت را از دست دهد و این مطالب مطابق با سخنان خداوند است.» ← قرائت و تفسیر این آیات:

آیه: ﴿ذَلِك بَانَ اللَّهُ	←	این بدان سبب است که خداوند
لَكُمْ يَكْفِي غَيْرًا نِعْمَةً	←	تغییر نمی‌دهد نعمتی را که
انعمها علی قوم	←	بر قومی ارزانی داشته
حتی یغیروا ما بأنفسهم	←	مگر آن که آن‌ها تغییر دهند وضع خویش را
وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ	←	و خدا شنوا و دانا است.
آیه: ﴿أَنَّ اللَّهَ لَا يَغَيِّرُ مَا بَقِومٍ	←	همانا خداوند تغییر نمی‌دهد قومی را
حتی یغیروا ما بأنفسهم	←	تا آن که تغییر دهند آن‌ها خودشان

• تغییر و تحوّل در امور جامعه، قوانین و سنت‌های خاص خود را دارد که باید به آن‌ها توجه کرد.

• تا اقوام و ملت‌ها تغییر نکنند ← خداوند نیز شرایط زندگی آنان را تغییر نخواهد داد.

رهبری و امامت حضرت مهدی (عج) در عصر غیبت:

- غیبت در مقابل ظهور است نه حضور ← انسان‌ها امام را نمی‌بینند نه این که ایشان در جامعه حضور نداشته باشد.

• امیرالمؤمنین (علیه السلام): «حجت خدا در میان مردم حضور دارد، از معابر و خیابان‌ها عبور می‌کند ... به نقاط مختلف جهان می‌رود، سخن مردم را می‌شنوند و بر جماعت مردم سلام می‌کند. می‌بیند و دیده نمی‌شود تا این که زمان ظهور و وعده‌ی الهی و ندای آسمانی فرا رسد. هان آن روز، روز شادی فرزندان علی (علیه السلام) و پیروان اوست.»

• امام عصر (عج): «بهره بردن از من در عصر غیبتم مانند بهره بردن از آفتاب است هنگامی که پشت ابرها باشد.» ← یعنی عدم شایستگی

انسان‌ها در بهره بردن از رهبری ظاهری ایشان

- بخش اصلی رهبری امام علیه السلام ← ولایت معنوی ← ایشان به اذن خدا از اخبار و احوال ما آگاهند و انسان‌های مستعد و مشتاق را از امدادهای معنوی برای رشد و تعالی برخوردار می‌سازند.

• شاهد مثال ← نامه به شیخ مفید

- لطف و محبت امام همواره هست ← اگر نباشد مشکلات و توطئه‌های دشمنان ریشه‌ی مسلمانان و شیعیان را قطع خواهد کرد.

- دوره‌ی غیبت ← دوره‌ی عدم رهبری امام نیست ← این رهبری را انسان‌های عادی حس نمی‌کنند ← همان‌طور که برخی فواید خورشید پشت ابر را نمی‌دانند.

- بخش رهبری ظاهری ← به عالمان دین واگذار شده است.

پایان غیبت:

- فقط خدا از زمان ظهور آگاه است.

- لوازم ظهور: (۱) احساس نیاز جهانی به کمک الهی (۲) ناامیدی از همه‌ی مکاتب غیرالهی (۳) آمادگی لازم پیروان و یاران امام برای همکاری با ایشان

- فقط خداوند از لوازم ظهور آگاهی دارد ← کسی که زمان ظهور را پیش‌گویی می‌کند، دروغگو است.

- امام باقر علیه السلام در جواب این‌که آیا برای ظهور وقتی معین شده؟ ← ۳ بار فرمودند ← **كذب الوقتون**

- پیامبر صلی الله علیه و آله: «مثل ظهور حضرت مهدی (عج)، مثل برپایی قیامت است. مهدی نمی‌آید مگر ناگهانی

عمر طولانی امام عصر (عج):

- عمر طولانی امام امری غیرعادی است نه غیرعقلی و محال ← با قدرت الهی ممکن است.

مؤسسه آموزشی فرهنگی

درس دهم

درانتظار طلوع

آینده‌ی تاریخ:

- تاریخ زندگی انسان‌ها صحنه‌ی مبارزه‌ی دائمی حق و باطل بوده است.
 - نتیجه‌ی نهایی این مبارزه چیست؟ پاسخ به این سؤال با بینش انسان درباره‌ی جهان رابطه دارد.
 (۱) آنان که از شناخت آفریننده‌ی جهان درمانده‌اند نمی‌توانند آینده‌ی روشنی تصوّر کنند.
 (۲) خداپرستان که «حق» را از اسامی خدا می‌دانند ← باور دارند براساس وعده‌ی الهی آینده‌ی نهایی جهان از آن حق خواهد بود و باطل شکست‌خورده و مغلوب صحنه را ترک خواهد کرد.

آیه:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ﴾	←	خداوند وعده داده به کسانی که شما که ایمان دارند
و عملوا الصالحات ليستخلفنهم في الارض	←	و عمل صالح انجام می‌دهند که آنان را جانشین در زمین قرار دهد
كما استخلف الذين من قبلهم	←	همان‌طور که قبل از آنان کسانی را جانشین قرار داد
و ليمكنن لهم دينهم	←	و برای آنان دینشان را مستقر سازد
الذي ارتضى لهم	←	که برای آن‌ها پسندیده است.
و ليبذلنهم من بعد خوفهم امنا	←	و بیم‌شان را به ایمنی مبدل گرداند.
يعبدونني	←	به گونه‌ای که مرا بپرستند
لا يشركون بي شيئا	←	و چیزی را شریک من نگیرید.

آیه:

﴿و نريد أن نمن﴾	←	و می‌خواهیم که منت گذاریم
على الذين استضعفوا في الارض	←	بر کسانی که ضعیف شدند در زمین
و نجعلهم الائمة و نجعلهم الوارثين	←	و قرار می‌دهیم آن‌ها را امام و قرار می‌دهیم آن‌ها را وارث (زمین)

آیه:

﴿و لقد كتبنا في الزبور من بعد الذكر﴾	←	و همانا نوشتیم در زبور بعد از تورات
أن الارض يرثها عبادي الصالحون	←	که همانا زمین به بندگان صالح ارث می‌رسد

آیه:

﴿هو الذي ارسل رسوله﴾	←	او کسی است که فرستاد رسولش را
بالهدى و دين الحق	←	باهدایت و دین حق
ليظهره على الدين كله	←	تا چیره گرداند آن را بر تمام ادیان
و لو كره المشركون	←	حتی اگر اکراه داشته باشند مشرکان

موعود و منجی:

- با تمام دگرگونی‌ها و تحولاتی که در ادیان مختلف به وجود آمد ← عقیده‌ی اصلی تمام پیامبران الهی ← الهی بودن پایان تاریخ و ظهور ولی خدا برای برقراری حکومت جهانی است.
- اعتقاد مسلمانان: موعود و منجی حضرت مهدی (عج) از نسل پیامبر ﷺ و حضرت زهرا (س) است ← اختلاف میان شیعه و سنی آنجا است که اهل تسنن می‌گویند حضرت مهدی (عج) هنوز به دنیا نیامده است.
- فواید زنده بودن امام زمان و مشخص بودن پدر و مادر آن حضرت و حضور ایشان در جامعه:
- (۱) هر کس نمی‌تواند مردم را فریب دهد و خود را امام زمان معرفی کند.
- (۲) پیروان حضرت امام را حاضر و ناظر می‌دانند و می‌دانند ایشان از حال مسلمانان آگاهند و از فداکاری‌ها و مجاهدت‌های مؤمنان اطلاع دارند.
- (۳) هرگاه احساس کنند، می‌توانند با امام حاضر و ناظر خود سخن بگویند و خواسته‌هایشان را بیان کنند و برای رضایت ایشان تلاش کنند.
- (۴) به طرق مختلف از هدایت‌های امام و ولایت معنوی ایشان بهره‌مند می‌شوند.

انتظار موعود:

- نگاه مثبت دین به آینده‌ی تاریخ و اعتقاد به حضرت مهدی (عج) اصلی به نام انتظار را در دل‌ها زنده کرده است.
- انسان منتظر: هدف و آرمان خود را می‌شناسد، یقین دارد روزی آن هدف محقق می‌شود، پس همواره برای رسیدن جامعه به این هدف تلاش می‌کند ← به خدا و آخرت ایمان دارد و می‌داند پاداش این تلاش را خواهد گرفت.
- جامعه‌ی منتظر: به واقعیت‌های ناهنجار موجود «نه» می‌گوید و به امید فردای درخشان تلاش می‌کند ← حکومت‌های غیرالهی و طاغوتی را نمی‌پذیرد و در مقابل آن‌ها می‌ایستد ← می‌کوشد در جهت همان جامعه‌ی مورد انتظار حرکت کند.
- پویایی جامعه‌ی شیعه: از نظر برخی جامعه‌شناسان:
- (۱) گذشته‌ی سرخ ← اعتقاد به عاشورا و آمادگی برای ایثار
- (۲) آینده‌ی سبز ← باور به مهدویت و نپذیرفتن طاغوت و تلاش برای گسترش عدالت.

مسئولیت‌های منتظر:

- (۱) تقویت معرفت، ایمان و محبت به امام: افزایش معرفت به امام عصر (عج) و تقویت محبتی که به دنبال آن می‌آید وظیفه‌ی هر مسلمان است.
- پیامبر ﷺ: هر کس دوست دارد خدا را در حال ایمان کامل و مسلمانی مورد رضایت او ملاقات کند، ولایت و محبت امام عصر (عج) را بپذیرد.
- عصر غیبت عصر دودلی‌ها و شک و تردیدها است ← فتنه‌های گوناگون و اندیشه‌های رنگارنگ پیدا می‌شوند و بی‌ایمانی را تبلیغ می‌کنند ← مؤمن حقیقی به خود تردید راه نمی‌دهد.
- پیامبر ﷺ: خطاب به امام علی (ع): بزرگ‌ترین مردمان در ایمان و یقین، کسانی هستند که در روزگاران آینده زندگی می‌کنند، پیامبرشان را ندیده‌اند، امام آن‌ها در غیبت است و فقط به سبب خواندن قرآن کریم و احادیث معصومین (ع) (و تفکر در آن‌ها) ایمان می‌آورند.
- (۲) پیروی از امام عصر (عج): منتظر حقیقی تلاش می‌کند در عصر غیبت هم پیرو امام خود باشد و از ایشان تبعیت کند ← پیروی از امام عصر (عج) در دوران غیبت مراجعه به عالمان دین و تبعیت از آن‌ها است.
- پیامبر ﷺ: خوشا به حال کسی که به حضور قائم برسد، در حالی که پیش از قیام او نیز پیرو او باشد.
- (۳) ایجاد آمادگی در خود و جامعه: عصر غیبت برای منتظر عصر آماده‌باش است ← او هر لحظه منتظر ندای امام است.
- آنان که در زندگی با باطل مبارزه کردند و با مستکبران مقابله نموده‌اند ← در روز ظهور به علت عدم آمادگی مثل قوم موسی (ع) خواهند گفت: «تو و پروردگارت بروید و بجنگید، ما اینجا می‌نشینیم.»
- حضرت یارانی توانمند در همه‌ی ابعاد می‌خواهد، پس این آمادگی باید دارای ابعاد مختلف باشد.
- امام صادق (ع) در توصیف یاران حضرت مهدی (عج): یاران مهدی (عج) مردمانی مقاوم، سرشار از یقین به خدا و استوارتر از صخره‌ها هستند، اگر به کوه‌ها روی آورند، آن‌ها را متلاشی خواهند کرد.

- امام علی علیه السلام درباره‌ی کسانی که با امام پیمان می‌بندند و بیعت می‌کنند: امام با این شرط با آنان بیعت می‌کند که در امانت خیانت نکنند، پاک‌دامن باشند و ... و در راه خدا به شایستگی جهاد نمایند.
- چه کسانی می‌توانند این ویژگی‌ها را داشته باشند؟ ← کسانی که قبل از ظهور تمرین کردند و در صحنه‌ی فعالیت‌های اجتماعی و نبرد دائمی حق و باطل حضوری فعال داشته و در مقابل شیاطین درون و برون ایستادگی و مقاومت کردند ← کسی که در عصر غیبت تنها با گریه و دعا سر کرده، شجاعت و از خودگذشتگی ندارد و در نبرد سهمگین سپاه امام، علیه ستم‌کاران صحنه را ترک خواهد کرد.
- یاران امام بیشتازان تحوّل جهانی‌اند. (۳۱۳ نفر به تعداد یاران جنگ بدر ← اکثرأ جوان هستند ← ۵۰ نفر زن هستند).
- (۴) دعا برای ظهور امام: در انتظار ظهور بودن از برترین اعمال عصر غیبت است چرا که فرج و گشایش واقعی برای دینداران با ظهور حضرت حاصل می‌شود.
- امیر مؤمنان علیه السلام: منتظر فرج الهی باشید و از لطف الهی مأیوس نشوید و بدانید محبوب‌ترین کارها نزد خداوند، انتظار فرج است.
- لازمه‌ی این انتظار دعا برای ظهور است.

تَرْيِيبَةُ دَعْوَا

مؤسسه آموزشی فرهنگی

درس یازدهم

مرجعیت و ولایت فقیه

کتاب جاودانه:

– پیامبر اسلام ﷺ آخرین پیامبر الهی و قرآن، کتاب جاودانه‌ی اوست ← پیروی از اسلام و دستورات الهی اختصاص به زمان پیامبر ندارد.
آیه:

بطل در این کتاب راه نیابد	←	﴿لا یأتیه الباطل﴾
چه پیش از آن و چه بعد از آن	←	من بین یدیه و لا من خلفه
که فرستاده‌ای است از سوی خدای حکیم و ستوده	←	تنزیلاً من حکیم حمید﴾

«مرجعیت دینی» و «ولایت فاهری» در دوران غیبت:

– از اقدامات ائمه علیهم‌السلام آن بوده که دانشمندی را که بتوانند با مراجعه به قرآن و سیره‌ی پیامبر و امامان احکام اسلامی را به دست آورند، تربیت کرده و به شهرهایی دور دست که ائمه علیهم‌السلام در آنجا حضور نداشتند، می فرستادند تا احکام را به مردم بیاموزند.

آیه:

و نمی شود که مؤمنان همگی اعزام شوند	←	﴿و ما کان المؤمنون لینفروا کافّة﴾
پس چرا اعزام نشوند از هر گروهی، جمعی از آنها	←	فلولا نفر من کل فرقة منهم طائفة﴾
تا دانش دین بیاموزند	←	لیتفقوها فی الدین
و مردم خویش را هشدار دهند، آن گاه که به سوی آنها بازگردند	←	و لینذروا قومهم اذا رجعوا الیهم
تا مواظبت و توجه کنند.	←	لعلهم یحذرون﴾

– وظیفه‌ی ما در دوران غیبت مراجعه به فقها است.

– احادیث

• پیامبر ﷺ: حال کسی که از امام خود دور افتاده و به او دسترسی ندارد ← سخت تر از حال یتیمی است که پدر را از دست داده ← زیرا چنین شخصی در مسائل زندگی حکم و نظر امام را نمی داند ← البته اگر یکی از پیروان، به علوم دین آشناست باید دیگران را راهنمایی کند ← جایگاه او در بهشت است.

• امام صادق علیه‌السلام

هر کس از فقیهان که	←	﴿فاما من کان من الفقها﴾
نگهدارنده‌ی نفس خود،	←	صائناً لنفسه
نگهبان دین خود،	←	حافظاً لدینه
مخالفت کننده با هوی و هوس خود	←	مخالفاً لهواه
فرمان بردار فرمان خداوند خود باشد	←	مطیعاً لامر مولاه
پس بر مردم است که از او پیروی کنند»	←	فللعوام ان یقلدوه

مراجعه به وجوب → فقیه

- امام صادق علیه السلام در پاسخ به این که برای قضاوت به چه کسی رجوع کنیم: از میان کسانی که در احکام دین تخصص دارند، یکی را برگزینید که من چنین شخصی را قاضی و حاکم قرار دادم.
- امام صادق علیه السلام درباره‌ی کسانی که برای قضاوت به سلاطین و یا قضات آن‌ها رجوع می‌کردند: به حق یا ناحق نباید به آن‌ها مراجعه کرد که آن‌ها طاغوت هستند ← باید به کسی که سخنان ما را روایت می‌کند و در احکام دین تفکر می‌کند و آن‌ها را می‌داند، مراجعه کنند.
- امام عصر (عج) در پاسخ به اسحاق بن یعقوب در مورد «رویدادهای زمان»:
 - «وَأَمَّا الْحوادثُ الْواقعةُ ← در مورد رویدادهای زمان
 - فارجعوا فیها إلی رواة حدیثنا ← به روایان حدیث ما رجوع کنید
 - فَأَنهم حجتی علیکم و أنا حجة الله علیهم ← که آنان حجت من بر شما باند و من حجت خدا بر آن‌ها می‌باشم»

- در دوره‌ی غیبت بنا به فرمان امام زمان (عج) و به نیابت از ایشان، فقیه واجد شرایط مسئولیت «مرجعیت دین» و «ولایت و رهبری ظاهری» را برعهده دارد.

مرجع تقلید:

- فقیه با تفکر در آیات و روایات و با کمک از موازین دقیق ← احکام را به دست می‌آورد ← مردم در احکام باید به این متخصصان رجوع کنند و از آن‌ها تقلید نمایند ← چنین فقهی مرجع تقلید است.
- شرایط مرجع تقلید:
 - علاوه بر تخصص در فقه ← (۱) باتقوا باشد (۲) عادل باشد (۳) زمان شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز به دست آورد.
 - راه‌های شناخت مرجع:
 - (۱) علم ما به اندازه‌ای باشد که بتوانیم فرد فقیه دارای شرایط را تشخیص دهیم.
 - (۲) از دو نفر عادل و مورد اعتماد بپرسیم
 - (۳) یک نفر از فقیهان در میان اهل علم مشهود باشد.

ولی فقیه

- از میان فقه‌های دارای شرایط، آن کسی که توانایی لازم برای برپایی و اداره‌ی حکومت را دارد ← رهبر جامعه می‌شود و قوانین را پیاده می‌کند ← ولی فقیه
- شرایط ولی فقیه:
 - علاوه بر دارا بودن ۳ شرط مرجع تقلید:
 - (۱) با تدبیر و با کفایت باشد تا جامعه را در شرایط پیچیده‌ی جهانی رهبری کرده و با درایت و بینش نقشه‌های دشمنان دین را خنثی کند.
 - (۲) شجاعت و قدرت روحی داشته باشد و بدون ترس با دشمنان دین مبارزه کند و در اجرای احکام از کسی نترسد و در مقابل تهدیدها بایستد.
- انتخاب ولی فقیه:

- برای جلوگیری از هرج و مرج و تفرقه ولی فقیه باید ۱ نفر باشد و انتخاب آن مثل مرجع تقلید شخصی نیست.
- (۱) مستقیم: خود مردم با حضور در اجتماعات انتخاب کردند ← امام خمینی (ره)
- (۲) غیرمستقیم: نمایندگان مردم انتخاب می‌کنند ← آیت‌الله خامنه‌ای
- ولی فقیه باید شرایط ذکر شده را داشته باشد که مورد تأیید دین قرار گیرد (مشروعیت) و علاوه بر آن باید مورد پذیرش مردم باشد (مقبولیت)

ولایت فقیه زمینه‌ساز حکومت امام عصر (عج)

- در عصر غیبت برقراری حکومت اسلامی ضرورت دارد ← مرجعیت و ولایت فقیه در عصر غیبت چراغ هدایتی است که با آن می‌توان راه را از بی‌راهه شناخت.
- تشکیل حکومت در عصر غیبت ارائه‌ی یک الگو از حاکمیت دینداران است.

آیه:

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ﴾ ← او کسی است که فرستاد رسولش را با هدایت و دین حق
ليظهره على الدين كله ← تا چیره گرداند آن را بر تمام ادیان
 و لو كره المشركون ← حتی اگر مشرکان را ناخوشایند باشد.﴾

حَریبَه دَو

مؤسسه آموزشی فرهنگی